

ПРОБЛЕМАТИКА ПОВІСТІ «АНГЕЛ НАД МІСТОМ» ІВАНА ЯЦКАНИНА

Анотація. У статті вперше досліджується проблематика повісті «Ангел над містом» Івана Яцканина, зокрема розглядається проблема самоідентифікації — одна з провідних у творчості прозаїка. Вона пов'язана з проблемою втрати родинного зв'язку та національної ідентичності, й проблемою щастя.

Ключові слова: проблема, повість, місто, самоідентифікація, національна ідентичність.

Сучасний український письменник Словаччини Іван Яцканин зарекомендував себе як майстер малої прози. Повість «Ангел над містом» з'явилася друком 2001 року. Відгуків на твір небагато. Словацький дослідник творчості письменника Михайло Роман у рецензії «Нові літературні відкриття, нові творчі шукання у повісті «Ангел над містом» І. Яцканина» вважає, що повість є новим художнім відкриттям митця, відомого як автора малої прози. Однією з центральних проблем у ній вважає втрату родинного зв'язку.

М.Неврлий у своїх поглядах суголосний з думкою М.Романа, головною вважає проблему «втрати національного ґрунту, національної свідомості та її ще заради своєї кар'єри» [7: 59]. Дослідник переконує, що «в умовах української меншини в Словаччині ця проблема є найпекучішою, є нині її згубним недугом, загрозливим для її дальшого існування, алярмуючи при цьому на баламуцтво в українсько-русинських школах» [5: 784]. Аналізуючи повість, літературознавець акцентує увагу на духовній та моральній деградації персонажів, на їхній «безлико́сті», яка призводить до денационалізації. М.Неврлий відносить рецензований твір до жанру соціально-психологічної повісті, яка, на його думку, може бути передвісником роману.

На ідейно-естетичній цінності твору наголошує словацький дослідник С.Макара в рецензії «Внесок не лише в українську літературу». Він переконаний, що авторові вдалося створити неповторні образи персонажів, поєднавши типові риси з оригінальністю. Стосовно будови твору, дослідник вважає, що композиційно повість стилізовано в епічно-ліричному ключі, вона поєднує «прозаїчну розповідацьку тенденцію і поетичну метафоричність, яка місцями переходить в ліризовану прозу» [3: 78].

Беручи до уваги вищенаведені оцінки та думки рецензентів, вважаємо доцільним більш ґрунтовний аналіз проблематики твору. Мета статті — проаналізувати проблематику повісті «Ангел над містом», зокрема виділити проблему самоідентифікації, проблему втрати родинного зв'язку та національної ідентичності й проблему щастя.

На ідейно-тематичному рівні повість «Ангел над містом» близька малій прозі автора, представ-

леної оповіданнями й новелами. Вона акумулює в собі провідну тему творчості письменника — пошук у хаосі світу моделі самототожності, яка пов'язана з національною ідентичністю. Герої повісті — недавні переселенці з села, котрі мешкають у бурхливому місті, проте на духовному й ментальному рівні не зливаються з міським середовищем.

Звертання письменника знову таки ж до відтворення долі людей, котрі вийшли за межі сільського простору, але міськими так і не стали, бо ж не так легко змінити віковічні установки людської свідомості, пояснюється тим, що він теж походить із села й значний час мешкає в місті. Вважаємо, що автор пише про те, що добре знає й що актуальне для середовища, в якому він живе. В одному з інтерв'ю І.Яцканин зізнався: «Мені часто дорікали: якщо ти так любиш село, то чому звідти поїхав. Я відповім так, як колись Шукшин: там нема бібліотеки. Село я дуже люблю, але не ідеалізую його. Адже воно може бути і жорстоким. Та краще я не буду про це розповідати. Про це в моїх книжках написано. А про міську літературу... Знаєте, це питання витає в повітрі, але мало хто його порушує. Розумію, що автору може бути байдуже, хто його читатиме, може, йому й досить якихось 17 читачів. Але навіть добре написаний роман — не запорука, що він матиме багато читачів. Його читатимуть тільки люди з твого середовища» [11]. Тобто творчість прозаїка — це в першу чергу відтворення реалій кола людей, які в силу різних обставин живуть у «чужому» для них середовищі.

Чужим простором для етнічних українців Словаччини виступає місто. В.Конопелець, характеризуючи модуси свій/чужий для героїв української літератури колишньої Чехо-Словаччини, влучно спостеріг: «Те, що переважна більшість наших літераторів вийшла із села, само по собі ще нічого не означає. Вирішальним є той факт, що абсолютна більшість українсько-руського населення компактно проживає таки на селі й саме вона є носієм певних національних прикмет, носієм мови, віри, світогляду, окресленим етнографічно, культурно-лінгвістично й психологічно. І тут, як в Україні, місто виступає національно чужим — там воно зрусифіковане /, тут / за винятком кількох містечок Східної Словаччини, / воно таки словацьке» [2: 88].

Місто І.Яцканина позбавлене будь-яких національних ознак, проте з контексту зрозуміло, що мова йде про словацьке місто. Також, на відміну від попередніх творів письменника, у яких виразно проступали ознаки української ментальності, національна ідентичність героїв повісті «Ангел над містом» чітко не окреслена, не проступає на мовленнєвому рівні, не виявлена іншими засобами чи в іншій формі. Це відзначив М.Неврлий, зазначаючи, що «самі імена дійових осіб (Кароль, Олівер, його дружина Магда, Мілан та ін.) ще нічого не говорять. Коли перекласти твір на словацьку, читач сприйматиме їх як словаків, в українському оригіналі вони можуть бути і словаками, і українцями, які поволі денаціоналізуються» [5: 784]. Вважаємо, що письменник мав на меті показати загальний процес денаціоналізації особистості, який може відбуватися в будь-якому суспільстві, тому й не маркував персонажів як представників певної національності.

У повісті «Ангел над містом» І.Яцканин характеризує внутрішній світ людини-інтелігента, чия життєва доля припала на другу половину й кінець ХХ ст. У колишній Чехословаччині, як загалом і в інших пострадянських країнах, цей історичний період характеризувався складними суспільно-політичними умовами, які безпосередньо впливали на життя людей. Інтервенція військ Організації Варшавського Договору в Чехословаччину в серпні 1968 р. кардинально змінила політичну ситуацію в країні, придушила реформаторську течію в КПЧ, припинила демократизацію економіки та суспільного життя: «Масові виступи студентів і антирадянські настрої населення прискорили кадрові зміни у центральному апараті КПЧ і встановлення в країні прорадянського партійно-бюрократичного режиму "нормалізації", який швидко набрав рис тоталітарного» [6]. Як слушно відзначає Л.Тарнашинська, «у світі тоталітарного пригнічення особистості перед молодою людиною поставала дилема: або розчинитися в масі, змирившись із втратою власного «Я», як це робить переважна більшість людей, чи залишитися самим собою — ціною відчуження од суспільства, його нормовано-уніфікованих приписів і трафаретних моделей поведінки» [8: 205].

Як відомо, суспільні трансформації мають здебільшого деструктивні, негативні прояви в житті членів суспільства. Опинившись в інших, часто негативних умовах, особистість повинна набути нову ідентичність, яка допоможе ефективно адаптуватись до змінених обставин життя. Як відзначають соціологи, «для запобігання особистісній кризі необхідно, щоб процес руйнування існуючої ідентичності гармонійно переходив у формування нової й мав характер своєрідної модифікації» [4: 53]. У «Ангелі над містом» І.Яцканин зображає людей, котрі проходять болісний процес самоідентифікації. Спочатку Карол, а згодом його син Олівер, приймають присто-

совницьку модель поведінки, повністю знищуючи при цьому не тільки фізичний, але й духовний зв'язок зі своїм минулим. Хоча у творі немає деталізованого зображення тогочасного суспільства, проте воно проступає крізь призму думок, вражень, емоцій, поведінкової моделі персонажів.

Дотримуючись хронологічної форми викладу, письменник відтворює життєвий шлях головного героя Олівера від народження до схилу віку, розкриваючи при цьому й життєву долю його батьків. У сюжетобудуванні автор надав перевагу концептуально важливим епізодам, які послідовно розкрили становлення характеру як Олівера, так і його батьків Бети і Карола. Інші герої повісті — Магда, її батьки, дід Антін, дядько Мілан, Вероніка, Михась виписані дещо слабше, штрихами, проте авторові вдається вивести повноцінні характери. С.Макара зазначив, що «авторська характеристика є і специфічною формою зображення героїв, кожен із яких у своїх діях виступає як узагальнений тип, а з другого боку, — індивідуально неповторний і оригінальний завдяки рисам характеру, жестам, міміці й реакції на зовнішні імпульси» [3: 78]. Таким чином, зосереджуючи увагу на постаті головного героя, письменник відтворює життя кількох поколінь.

Повість поділена на частини, які відмежовуються тільки умовно, розривами тексту. Кожен такий відтинок розкриває певну ситуацію чи подію, й разом ці частини утворюють цілісну картину тексту. Твір насичений авторськими роздумами та вставними епізодами й важко визначити, де мовить власне автор, а де його думки вкладені в уста героїв. Часто використовує письменник внутрішнє мовлення, серед якого вирізняється внутрішній монолог та передача думок героя автором. Складається враження, що автор зливається з оповідачем.

Сюжет повісті розгортається повільно, реалістично, вже в перших рядках тексту закладено основи внутрішнього конфлікту. На передній план виходять вчинки героїв, їхні думки й переживання, що характерно для психологічної прози.

Найбільше уваги в повісті приділено зображенню Олівера — головного героя твору. Становлення його характеру відбувалося під впливом середовища, що його оточувало, та ставленням до нього батьків. Письменник одразу акцентує увагу на родовій належності Олівера, на його місці народження і висловлює припущення, що героєві там належало і залишитись: «У тому часі, коли він народився, у тому світі, в якому спинався на ноги, йому треба було й залишитись. Його не можна було переміщати у якийсь інший світ, інший час. Але час пливе. І всі ми безсилні перед його поступом. Він також не міг його зупинити. Тому й вступив із світом у конфлікт зразу після народження» [10: 5]. Олівер зростав без належної опіки з боку батьків, у нього було все, крім їхньої любові. Тому він виріс самотнім, без відчуття

прив'язаності до батьків, до місця, де народився. Цю прогалину не вдалось заповнити і в дорослому віці, прірва між ним і батьками ставала дедалі більшою. Найстрашніше у цій ситуації було те, що батьки навіть не думали, що дитині бракує їхньої любові й уваги. Вони згадували про нього лише тоді, коли малий починав плакати. У перших двох епізодах повісті плач малого Олівера як художня деталь виконує роль рефрену. Він постійно зринає у хвилини нервового напруження батька, коли той обирає шлях їхнього майбутнього життя: чи залишитись і надалі в маленькому провінційному містечку в рідному домі, чи пристати на пропозицію переїхати в столицю і стати працівником уряду «посеред партійної верхівки», підкоритись «системі». Плач — це крик про допомогу, вказівка на те, що батько мав би піклуватись й про майбуття сина, а не тільки власну кар'єру.

У повісті багато уваги сконцентровано на зображенні образу-характеру Карла. Автор посередництвом діалогів, монологів, авторських описів, роздумів про життя детально описує героя в ситуації життєвого вибору в той момент, коли персонаж не лише формує мету своєї діяльності, а й її зміст. У світосприйнятті Карла переважають два модули соціального буття: один відображає його ставлення до найближчого оточення (сім'ї, малої Батьківщини), інший скерований на відображення суспільно-політичного устрою та його впливу на особистість героя. Карл не може гармонійно поєднати ці компоненти свого життя, а його вагання і процес вибору подальшого життєвого шляху віддзеркалюють індивідуально-особистісні характеристики.

Карл, попри його молодечий запал і бажання новизни, певною мірою прив'язаний до містечка, в якому виріс і працював, та рідного дому. Неможливо визначити, що його більше стримувало: чи усталений авторитет: «у цьому місті, у рідному гнізді, він щось означає, а там у чужому світі...» [10: 9], чи все ж вирішальним був зв'язок з родом, своїм корінням: «Але ж йому ніяк не хочеться прощатись з оцим гніздом. Він же тут виростав, тут була та спокійна гавань, до якої утікав, коли було щось не так. Ця, ще батьком збудована вілла і йому додавала певного престижу. Він це не тільки відчував, він це знав, що і масток робить дива навколо людини, навіть тоді, коли ти якоюсь мірою й нігілістично до нього ставишся. Найгірше, коли почнеш вдавати, що усе твоє майно тобі байдуже, бо якщо справді його хтось торкнеться, зразу перевертлюєшся на дикого звіра, зникає твоя байдужість, з'являється хижість, що повертає тебе на поріг печери» [10: 9]. І знову Дім, як і в інших творах І.Яцканина, виступає тим концептуальним осердям, яке утримує людину, дає їй захист, повертає до минулого. Щоб полегшити власне сумління, Карл вирішує спочатку залишити вдома дружину з сином, а в столицю поїхати самому. Такий вчинок не був просто завбачливим

кроком, він був певним самообманом, лише відтягував момент повного розриву з Домом, бо ж вибір він бачив тільки один — підкорення системі: «А у нього двобою немає. Який може бути двобій у душі, коли нема вибору, коли запропоновано лише одне. Попробуй з одного вибирати» [10: 12], так міркував Карл. Запропонована йому посада в столиці здавалась якоюсь «химерною місцевістю, з якої вже пізніше немає вороття» [10: 20].

Таке сприйняття героєм запропонованої роботи відтворює суспільно-політичну ситуацію, яка панувала в країні. Усвідомлення нищівних принципів тоталітарного устрою викликало внутрішній конфлікт, розв'язати який людині часто не вистачало сили волі або ж сміливості. Л.Тарнашинська, аналізуючи повість Вал.Шевчука «Середохрестя», влучно спостерегла, що «в тоталітарному суспільстві людина змушена чинити так, як її до того спонукають обставини, але при цьому здебільшого усвідомлює, що робить зло, або ж сама себе переконує, що воно є добром, помножуючи при цьому міру того зла. Іноді ж ці критерії так у ній перемішані, що вона й сама не дає собі звіту, де добро, а де зло» [8: 205]. У подібній ситуації опинився і Карл, бо ж «він не тільки відчував, але й бачив, як верх бере червона демагогія, як телені починають вживати слова, значення яких їм були незрозумілими. Про демократичні принципи годі було й говорити. Їх замінило вульгарне, агресивне почуття свободи, сповнене рішучості зробити цей світ однаковим для всіх, навіть і для тих, які цього не бажали, знаючи, що їх чекає сірість, незрозумілий хаос, у яким на кінець запанує страх» [10: 26].

Поступово у свідомості Карла виникає стійке переконавання про невідворотність пристосуванства як єдиноможливого способу життя. Така поведінка змушує до примирення з втратою власного «Я», до залежності від так званого натовпу.

Детальний опис перебігу внутрішніх сум'ять Карла зумовлений прагненням автора підкреслити той факт, що процес розриву з родом, із своїм корінням важкий, «хворобливий» і починається з малого — спочатку людина відмовляється від своєї малої Батьківщини, від того, що пов'язує її з минулим («В одну вантажну машину увійшло все, що залишили по собі його батько й дід») [10: 33], відтак з часом пристосовується, звикає до нового оточення, яке вже сприймається як ціннісно-важливе. Переїхавши в столицю, Карл повністю занурився в нову роботу і з часом досяг немалих висот. Поступово робота заповнила все його життя, у якому чільне місце займала не дружина з сином, або якісь інші захоплення. Поступово Карла заповнило відчуття самотності, але він «це брав на легку вагу, вважаючи, що так воно має бути, що й таке буває» [10: 37]. Тобто, Карл пройшов зовнішню тотожність, самоідентифікувався на соціальному рівні, проте на глибинному, психо-

логічному він залишився невдоволеним, що й спричинювало деструктивні прояви у його особистому житті.

Утрата родинного зв'язку, а відтак і національної ідентичності починається з одного покоління і переходить на інше, що власне й спостерігається на прикладі Олівера, який виріс, *«незважаючи на батькову зайнятість і мамину байдужість»* [10: 30]. Карл, як батько, не виховав у Олівера відчуття приналежності до певного оточення, як і відчуття належності до певної нації. Олівера ніби вирвали з одного світу й перенесли в інший, після переселення він декілька днів не виходив з хати і ні з ким не розмовляв. Така поведінка дитини нікого не хвилювала, бо ж і його мати Беті не переймалася вихованням сина. Виростаючи в такому збайдужілому і чужому оточенні, Олівер змалку відчував конфлікт не тільки із зовнішнім світом, а й із собою: *«Десь глибоко в душі зароджувався ще один конфлікт — із самим собою. Це, до речі, і був конфлікт з життям»* [10: 35]. Стосунки між Олівером і батьками обмежувалися сухими репліками та забезпеченням Оліверового життя всіма необхідними матеріальними речами: навчання в школі, згодом у престижному Московському університеті, хоча той був посереднім учнем. Карл не передав Оліверові й свого життєвого досвіду, а про минуле вони взагалі ніколи й не згадували. Внаслідок таких стосунків Олівер виріс позбавленим почуття родинності та прив'язаності до рідних. Вони так і не розвинулися в нього упродовж життя.

Важливим чинником, який вплинув на становлення характеру Олівера, були стосунки між його батьками. Його мати Беті була дочкою відомого адвоката, мала вроду, славу й багатство. Важливим для змалювання стосунків між Беті і Карлом є авторський відступ, що підсилює психологізм ситуації: *«Як ви гадаєте, можна успадкувати непорозуміння? Чи довго буду чекати за дверима вашої відповіді? Я знаю, — довго, нарешті ви відгукнетесь й скажете, що лізу в душу. Але як пройде ця перша хвиля злості, чи скоріше певної безпорадності, то самі підійдете. Спочатку нічого не скажете, лише щось натякнете. І навіть від цього вам буде легше. Ви так думаєте. Врешті-решт самі побачите, я ж тут не для того, щоб вам щось підказувати. Тепер усі розумні, забули у людей поради шукати. Що стається, коли людина вступає у непорозуміння зі світом? Люди себе порізному ведуть, так і не знайшовши пояснень, чого непорозуміння аж у такому масштабі йде в розріз з їхніми намірами, планами. Спостережливі навіть дійдуть до узагальнення, що і непорозуміння існує, а життя йде своїм шляхом, а якщо почне кульгати, — скажуть, що непорозуміння не має нічого спільного з тим, що трапилось. Чому так тасмиче? Бо ви цього хочете»* [10: 11]. У цих міркуваннях автора спостерігаємо твердження того, що непорозуміння можна успадкувати. Як ба-

чимо з твору, це й сталося з Олівером. Він перейняв непорозуміння міжособистісних стосунків його батьків, і це відобразилося й на його особистому житті: з дружиною Магдою в нього так само не склалося подружнє життя через взаємне непорозуміння. Успадкував Олівер і притаманне батькові непорозуміння зі світом, тобто генетично синові передалися усі невирішені конфлікти батька. Уже в зрілому віці Олівер зрозумів, що йому бракувало материнського тепла і захисту: *«Бувало на вулиці міста зупинявся і дивився услід за жінкою, яка тягла за собою двох малюків, які підзупинялися, бо все навколо було цікаве, але вона тягла їх, поспішала, тягла, бо вони були її і в напруженні її рук відчували захист. Отакого безпосереднього захисту він ніколи не відчував»* [10: 61]. Як відомо, відсутність материнської любові призводить до виникнення різних невротичних розладів. Е.Фромм твердить, якщо її немає, *«життя ніби позбувається всієї краси, і я нічого не можу зробити, щоб створити її»* [9: 111].

Подібні невизначені стосунки склалися між Олівером та його дружиною Магдою. У повісті вона зображена, як і Беті, лише штрихами. Автор не витворює детальний образ героїні, натомість у коротких змістовних описах фокусує увагу на деталях, які формують уявлення про неї. У її зовнішності подано лише те, що одразу помітне: *«Нічим особливим не манила до себе — таких же повно можна зустріти на вулицях міста, притягували хіба її гарні, промовисті очі»* [10: 45]. Риси характеру також передані фрагментарно: *«не була говіркою. Вона ніби шанувала мовчанку, знаходячи в ній щось варте поваги, ба навіть розумне»* [10: 46]. Між Олівером і Магдою не було пристрасті, зворушливого кохання, письменник лінійно подає розвиток їхніх стосунків: зустріч на набережній — того ж вечора побачення в ресторані з промовистою назвою «Велике серце» — знайомство з Магдиними батьками й дідом Антіном — весілля, яке описано побіжно крізь призму сприйняття його Олівером (*«А що було вчора? У ресторанчику «Тюльпан» справляли весілля. Зійшлося десь до двадцяти людей. Поїли, випили, гучніше поговорили і без великих церемоній розійшлися»* [10: 51] — розлучення: *«Розійшлися Олівер з Магдою так мирно, як спокійно колись пройшла їхня перша зустріч на набережній великого міста»* [10: 67]. Сюжетна лінія їхнього життя вибудована як певна закономірність, читач навіть не сподівається іншої розв'язки. На нашу думку, причина цього полягає в зображенні Магди і Олівера як двох людей, позбавлених здатності любити, адже ж за Е.Фроммом, *«любов — це не тільки взаємостосунки з конкретною людиною, а насамперед відношення, орієнтація особистості, яка визначає зв'язок людини зі світом як цілим, а не тільки з одним «об'єктом» любові»* [9: 117]. Маємо на увазі орієнтацію особистості на гармонійні стосунки зі

світом, навколишнім оточенням, які неможливо створити без відчуття внутрішньої гармонії.

Із віком Олівер дедалі більше бажав романтики, сімейного затишку, щастя. Загалом проблема щастя як наповненості життя сенсом, коханням, гармонією постає перед усіма персонажами повісті «Ангел над містом». За їхніми діями і вчинками приховані певні мотиви, проте за ними невидиме вічне прагнення людини бути щасливою. Жоден із героїв твору не досягає бажаного, бо, намагаючись самоствердитися в зовнішньому світі, забуває про «храм душі», про важливість не «мати» (гроші, славу, кар'єру), а «бути» (досягти гармонійного внутрішнього стану). Найгостріше пошуком щастя людина переймається в кризових станах: болю, відчаю, самотності. У такі моменти й Олівер починав дошукуватися щастя у своєму житті, проте його самопізнання не сягало глибини, не мало опертя на якісь непорушні цінності, які б визначали сенс його життя: *«Хотів почути щось гарне після днів, повних нарад, робочих зустрічей, інтриг, де мільйони літали вправо і вліво, а біль у спині давав про себе знати дедалі частіше. У такі хвилини, щоб забути про біль, намагався пригадати будь-який випадок, навіть мить, які б його зробили щасливим. Він хотів, щоб щастя пролетіло хоча б поблизу нього, залишивши на обличчі знак, потім хай вже губиться у тумані, який у такі хвилини обов'язково з'явиться. Бувало, дець у складниках пам'яті виривав запах бузку, який ріс у скверику біля їхньої вілли... Але це не те... і він це прекрасно розумів»* [10: 83].

Уводячи в структуру тексту ледь відчутну згадку про аромат бузку з рідного простору Олівера, автор тонко підкреслює втрату родового зв'язку, що й стало визначальним фактором його безцільного існування. Для утворення нової позитивної самоідентифікації, дуже важливе значення відіграє стійкість попередньої ідентичності, адже якщо її складники мають «глибоке психологічне коріння, то процес нової самоідентифікації суттєво ускладнюється» [4: 52]. М.Роман, аналізуючи повість «Ангел над містом», відзначає, що автор «не погоджується з поведінкою Олівера, бо той не

виніс з рідного міста чи села нічого позитивного. Заради кар'єри він загубив все рідне, батьківське, мову, національну культуру, загубив рідний ґрунт, який живив його свідомість. Він не читає, його не турбують національні, але ані суспільні, державні чи світові проблеми, він став байдужим до навколишнього світу. Він навіть ніколи не ставив перед собою питання, чи має колись відвідати свій рідний край, місце своїх батьків і дідів. Байдужість до свого рідного, національного зробила з нього нігіліста» [7: 61]. Доповнимо, що в Олівера відсутнє не тільки почуття національної ідентичності, але й проекція на будь-що інше, здатне забезпечити чи причину, чи спосіб існування. На вагомості проблеми відчуття ідентичності наголошує Е.Фромм: «Потреба відчувати свою ідентичність виростає із умов людського існування, це джерело найсильніших прагнень. Оскільки я не можу залишатись психічно здоровим, не маючи почуття «я», мною керує прагнення зробити все, що завгодно, щоб віднайти це почуття. За інтенсивною пристрастю до набуття статусу і конформністю стоїть ця ж потреба, і вона часом сильніша, ніж потреба у фізичному виживанні» [9: 61]. В Олівера також була потреба в самоідентифікації, проте, відірваний від рідного оточення, він не зміг віднайти інше середовище, в якому почувався б комфортно настільки, щоб ідентифікуватися з ним.

Отже, у повісті «Ангел над містом» І.Яцканин порушує проблему пошуку людиною ідентичності, зображує складний процес самоідентифікації особистості, який пов'язаний із втратою родинного зв'язку та національної тотожності, що загалом характерне явище у контексті глобалізаційних процесів сучасного світу. Автора цікавить послідовність цього процесу, причини його виникнення та наслідки, до яких призводить втрата зв'язку зі своїм т.зв. «корінням». Письменник залишається вірним своїм принципам і зображає цю втрату як негативне явище, яке призводить до дезорієнтації особистості та викликає відчуття загубленості, втраченості, самотності й безцільності людського існування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аверінцев С. Софія-Логос. Словник. 3-є видання / Сергій Аверінцев. — К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2007. — 650 с.
2. Конопелець В. Мозаїка людського будня / Віталій Конопелець / Післямова / І.Яцканин. Тіні і шрами. — Пряшів, 1994. — С.86-94.
3. Макара С. Внесок не лише в українську літературу / Сергій Макара // Дукля. — 2002. — № 4. — С.78-79.
4. Нагорний А.І. Самоідентифікація як спосіб запобігання особистісній кризі / А.І. Нагорний // Держава та регіони. Науково-практичний журнал. Серія: Соціальні комунікації, 2010. — № 2. — С. 50-57.
5. Неврлий М. На підступах до роману (І.Яцканин) / Микола Неврлий. Минуле й сучасне: Збірник слов'язнознавчих праць. — К.: Смолоскип, 2009. — 956 с.
6. Новак-Каляєва Л. Чеська демократична опозиція: ідеологія та діяльність (серпень 1968 – грудень 1989 рр.): автореф. дис. на здоб. наукового ступеня кандидат. іст. наук: спец. 07.00.02 – всесвітня історія / Новак-Каляєва Лариса Миколаївна; Львівський національний університет ім. Івана Франка. — Львів, 2004 // Режим доступу: http://librar.org.ua/sections_load.php?s=history&id=2143&start=1

7. Роман М. Нові літературні відкриття, нові творчі шукання у повісті «Ангел над містом» І.Яцканина / Михайло Роман // Дукля. — 2002. — № 1. — С. 59-62.
8. Тарнашинська Л. Українське шістдесятництво: профілі на тлі покоління: (історико-літературний та поетикальний аспекти) / Людмила Тарнашинська. — К.: Смолоскип, 2010. — 632 с.
9. Фромм Е. Искусство любить / Эрих Фромм. — Санкт-Петербург, 2008. — 220 с.
10. Яцканин І. Ангел над містом / Іван Яцканин. — Пряшів, 2001. — 110 с.
11. Яцканин І. Чому ми не зупинились десь в Нідерландах? Там тюльпани цвітуть, вітрячки кру-
тяться: інтерв'ю з Іваном Яцканином // Режим доступу: <http://zakarpatty.net.ua/Zmi/76449-Ivan-IAtskanyn:-Chomu-my-ne-zupynylysia-des-u-Niderlandakh?-Tam-tiulpany-tsvitut-vitriachky-krutiatsia>.

Oksana Talabirchuk

The problem of the story „Angel over the city” by Ivan Yatskanyn

Abstract. In the article at first was investigated the problem of the story «Angel over the city» by Ivan Yatskanyn. The problem of identity was considered in particular which is one of the leading theme in the writer's work. It is associated with the the problem to loss the relationship and national identity and with the problem of happiness.

Keywords: problem, story, city, identity, national identity.

Одержано 28.05.2014 р.